

процедури та правила прийому, реєстрації та обробки звернень, а також права та обов'язки громадян та поліцейських у цьому процесі.

Застосування принципу гласності у роботі з зверненнями громадян сприяє відкритості та прозорості процесу, дозволяючи громадськості відстежувати та контролювати діяльність поліції у цій сфері. Колегіальний розгляд складних чи спірних звернень допомагає уникнути можливих перекручень або однозначних рішень, а замість цього розвиває обґрунтований та об'єктивний підхід до вирішення проблеми [3, с.63].

Контроль за діяльністю працівників поліції у справах звернень громадян важливий для забезпечення відповідності стандартам та процедурам, а також для попередження можливих зловживань чи недобросовісної поведінки. Відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян включає дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність для забезпечення ефективного функціонування правоохоронної системи та захисту прав та інтересів громадян.

Отже, адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції щодо розгляду та вирішення звернень громадян є важливою складовою частиною роботи органів внутрішніх справ. Вона сприяє забезпеченню законності та правопорядку в державі, захисту прав і свобод людини та громадянина.

1. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України : навч. посіб. за заг. ред. О. І. Безпалової ; О. В. Джафарова, С. О. Шатрава, К. Л. Бугайчук та ін. ; передм. О. І. Безпалової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 468 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту / Калюк О. М., Константинов С. Ф., Куліков В. А. та ін. / за ред. Кулікова В. А. К.: «Освіта України», 2016. 230 с.

3. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навчально-методичний посібник. Одеса, Одеський державний університет внутрішніх справ, 2021. 236 с.

Герман МАЛАХОВ,
науковий співробітник Українського
науково-дослідного інституту
спеціальної техніки та судових
експертиз Служби безпеки України

ЗАПОБІГАННЯ ЕКСТРЕМІЗМУ: ДОСВІД ТА СТАНДАРТИ США

Останнім часом офіційна статистика фіксує збільшення небезпечних проявів екстремізму в США. Найтрагічнішими випадками екстремізму 2018 року стали стрілянина у синагозі в Пітсбурзі, коли антисеміт Роберт

Бауерс вбив 11 та поранив 6 осіб, а також стрілянина у школі в Паркленді у лютому 2018 року, під час якої Ніколас Круз, будучи учасником расистських он-лайн спільнот, застрелив 17 та поранив ще 17 осіб [1].

За висновками зарубіжних експертів, переломним моментом, який спонукав федеральний уряд зосередитися на проявах екстремізму, став напад правих екстремістів на символ американської демократії – Конгрес США, який відбувся у січні 2021 р. Ця безпрецедентна подія, подібно терористичним актам 11 вересня 2001 р., змусила владу усвідомити необхідність перегляду підходів до антитерористичної політики [2], складовою якою є протидія екстремізму.

США має значний досвід протидії проявам радикалізації на расовому на національному ґрунті.

Поняття «екстремізм» у західній науковій традиції як термін зустрічається досить рідко і використовується переважно у вигляді прикметника: «екстремістська діяльність», «екстремістські організації» тощо[3]. У сучасному законодавстві США відсутнє загальноприйняте визначення екстремізму. У доктрині до екстремістів відносять терористів, а також осіб, які вчиняють злочини на ґрунті політичної, расової, національної, релігійної ненависті, а також щодо груп нетрадиційної сексуальної орієнтації[4].

Злочинами на ґрунті ненависті в США визнаються як насильницькі злочини проти особи, так і злочини проти власності. У Законі про посилення покарання за злочини ненависті міститься визначення відповідної категорії посягань: до них відносять злочини, у яких вибір потерпілого або власності потерпілого визначається упередженістю відносно раси, кольору шкіри, релігії, національного та етнічного походження, статі, інвалідності або сексуальної орієнтації[5].

Певний інтерес викликає позиція законодавця США, яка міститься у Стратегії по боротьбі з насильницьким екстремізмом 2011 року, де до насильницьких екстремістів віднесено осіб, які підтримують або вчиняють ідеологічно мотивоване насильство для досягнення політичних цілей[6]. Трохи пізніше цю Стратегію було доповнено стратегічним планом імплементації, втім, більшість заходів зводилась до створення всеохоплюючої бази знань для розуміння процесу радикалізації та методів ефективної роботи з мусульманською громадою у США [7].

Українська дослідниця Д.І. Масол у своєму дослідженні зробила висновок про те, що у законодавстві та правовій доктрині англосаксонських країн мотиви ненависті відіграють роль системоутворюючого чинника і є підставою для виокремлення групи злочинів «hate crimes» у Канаді та США, «racially or religiously aggravated offences» у Великобританії[8]. Як уточнюють Бояров В. І. та Ларкін М. О., в даному випадку йдеться, як правило, про злочин проти життя, здоров'я або приватної власності, об'єкт якого був обраний через дійсний або уявний зв'язок потерпілого із групою, що характеризується

спільними ознаками ідентичності (існуюча або уявна раса; національне або етнічне походження; мова, колір шкіри, релігія, стать, вік, психічні або фізичні особливості, сексуальна орієнтація або будь-який інший аналогічний чинник) [9, с. 465].

Між тим праворадикальний екстремізм у США на сучасному етапі характеризується більшою строкатістю поглядів та рухів, до яких американські дослідники зараховують групи, що сповідують перевагу білої раси – залишки того ж Ку-клукс-клану, нео-нацисти, християнські екстремісти, неоязичники-расисти, скінхеди, антиурядові бойовики та так звані рухи суверенних громадян [10]. Безумовно, сучасні інформаційні технології сприяють поширенню екстремізму за допомогою мережі Інтернет, що зумовлює потребу вироблення спеціальних програм та стратегій з протидії цьому явищу в соціальних мережах.

Програми протидії радикалізації у США впроваджувалися на рівні федеральних відомств, починаючи з 2011 року. З цього періоду тривалий час виділялися значні бюджетні кошти на подальше фінансування ініціатив з протидії насильницькій радикалізації [2, с. 26]. Серед програм фінансування, зокрема, виділяються такі, що були націлені на зміцнення стійкості локальних спільнот, проведення тренінгів із залученням працівників правоохоронних органів, розробку альтернативних наративів, розбудову спроможностей в освітніх установах [2, с. 27].

Ключовим стратегічним актом США у напрямку протидії екстремізму є Антитерористична стратегія США, остання редакція якої була прийнята у жовтні 2018 року. Про праворадикальний екстремізм у стратегії окремо відсутні згадки, але міститься посилання на поняття «терористи, мотивовані іншими формами екстремізму» [12].

Національної стратегія протидії внутрішньому тероризму розглядає екстремізм в рамках традиційного тероризму (четвертий компонент Стратегії). Уряд США у партнерстві з громадянським суспільством працюватиме над вирішенням проблеми традиційного внутрішнього тероризму для того, щоб захистити американців від расової, етнічної та релігійної ненависті, а також не допускати придбання вогнепальної зброї особами, які мають намір здійснити акти внутрішнього тероризму [12].

В цьому контексті Уряд США активізує свої зусилля з боротьби з проявами вербування терористів в Інтернеті та їхньою мобілізацією для здійснення насильницьких актів з боку внутрішніх терористів за рахунок розширення обміну інформацією з технологічним сектором та створення інноваційних способів сприяння розвитку цифрової грамотності та зміцнення стійкості населення щодо таких дій терористів [12].

Разом з тим, попри проголошений курс на превенцію тероризму та екстремізму, окремої загальнодержавної стратегії та програми протидії радикалізації (на зразок британської програми PREVENT) у США досі немає.

Потреба захисту від екстремізму в США створює запит на розробку

нової стратегії протидії насильницькій радикалізації, спрямованої не лише на роботу з вразливими мусульманськими спільнотами, але і з крайніми правими та лівими радикалами.

1. The ADL Center on Extremism. Murder and Extremism in the United States in 2018. URL: <https://www.adl.org/media/12480/download>.
2. Паливода В. О. Національна стратегія протидії внутрішньому тероризму Сполучених Штатів Америки: аналітичне дослідження. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/natsionalna-stratehiya-protydiyi-vnutrishnomu-teroryzmu>.
3. Violent Jihad in the Netherlands: Current trends in the Islamist terrorist threat. General Intelligence and Security Service Report. AIVD's Communications Department, 2006. 64 p. URL: <http://www.fas.org/irp/world/netherlands/violent.pdf>.
4. Овчинский В. С., Кочубей М. А. Экстремистские организации в США. *Журнал российского права*. 2009. № 6. С.101-113.
5. Наумов А. В. Уголовно-правовая борьба с преступлениями на почве расовой, национальной, религиозной и иной ненависти в США: опыт законодательства и правоприменительных органов. М., 2009.
6. Мельшина К. Ю. Международно-правовые средства борьбы с экстремизмом: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. М., 2018. 268 с.
7. Vidino L. Explaining the Lack of an American Domestic Counter-radicalization Strategy. URL: <https://www.mei.edu/sites/default/files/Vidino.pdf>.
8. Масол Д. І. Мотиви расової, національної чи релігійної нетерпимості у кримінальному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2014. 236 с.
9. Бояров В. І., Ларкін М.О. Особливості розслідування злочинів екстремістської спрямованості, учинених членами молодіжних неформальних груп (об'єднань). *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union: Collective monograph*. Riga: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020.
10. START. Recruitment and Radicalization among US Far-Right Terrorists: Report to the Office of University Programs, Science and Technology Directorate, U.S. Department of Homeland Security. URL: <https://www.start.umd.edu/pubs/>.
12. National Strategy for Counterterrorism. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2018/10/NSCT.pdf>.
13. Покровська А.В. Праворадикальний екстремізм як загроза національній безпеці США на сучасному етапі. *Молодий вчений*. 2019. № 9 (73). С. 24-29. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2115/2096>.